

ที่ อบ ๐๐๑๙/ ๑๖๒๖๙

ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี
ถนนแจ้งสนิท อบ ๓๔๐๐๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ศึกษาดูงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่
ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โครงการขับเคลื่อนแนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ)
ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ (เชิงอินโมเดล) และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พัฒนาชุมชน และตัวแทนผู้ร่วมโครงการฯ

เรียน นายอำเภอเชียงใน

อ้างถึง ๑. โครงการฯ

จำนวน ๑ ชุด

๒. ประเด็นสัมภาษณ์

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการประสานจากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้รับทุนอุดหนุนจาก สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การ
มหาชน) ให้ดำเนินโครงการ “การพัฒนาระบบอาหาร (Food system) ของประเทศไทย:ระบบการผลิตสินค้าเกษตรและ
การแปรรูปอาหาร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมยกระดับ
ประสิทธิภาพการผลิต ลดความสูญเสีย สร้างความสามารถการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่า
ทางโภชนาการ ภายใต้กระบวนการผลิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนา
อาหารที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ในการนี้ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ขอเข้าศึกษาดูงานโครงการพัฒนา
พื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โครงการขับเคลื่อน
แนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ) ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ และโครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานจัด
ความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงใน
ในวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. เป็นต้นไป ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
จึงขอให้อำเภอมอบหมายสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. ประสานท่านเจ้าคุณพิพัฒนวิโรภาส ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า วัดป่าดงใหญ่
วังอ้อ ขอใช้สถานที่ในการศึกษาดูงานในครั้งนี้ พร้อมทั้งร่วมให้สัมภาษณ์แก่คณะศึกษาดูงาน

๒. ประสานครัวเรือนพื้นที่ต้นแบบ ๑-๒ ราย ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินโครงการฯ ร่วมให้ข้อมูล
แก่คณะศึกษาดูงาน

๓. มอบหมายเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบงานโครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานจัดความยากจนฯ
ร่วมให้ข้อมูลแก่คณะศึกษาดูงาน รายละเอียดตามประเด็นสัมภาษณ์ที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน
โทรศัพท์/โทรสาร.๐๔๕-๓๔๔๖๒๘

(นายพิสดาร ประดา)

พัฒนาการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้
ภายในปี ๒๕๖๕

Change for Good

**โครงการ การพัฒนาระบบอาหาร (Food System) ของประเทศไทย:
การวิเคราะห์และพัฒนาระบบอาหารส่วน “การผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปอาหาร”**

ปัจจุบัน การเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยยังคงเป็นปัญหาของทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย อีกทั้งการผลิตอาหารยังเป็นกิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรสูง เช่น ที่ดิน น้ำ พลังงาน เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจากภาวะวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การระบาดของโควิด 19 ที่ส่งผลต่อการผลิตสินค้าเกษตรและการเข้าถึงอาหารของประเทศ สะท้อนได้ว่า ระบบอาหารต่อจากนี้จึงต้องปรับเปลี่ยนสู่ “ระบบอาหารที่ยั่งยืน” ที่นอกจากเป็นระบบอาหารที่สามารถสร้างความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการที่ดีแล้วนั้น ยังต้องเป็นระบบอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงความเท่าเทียม และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤติได้ทัน ตอบรับกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ หรือ Sustainable Development Goals: SDG โดยการบรรลุเป้าหมายระบบอาหารที่ยั่งยืน ต้องอาศัยการบูรณาการครอบคลุมระบบอาหารทั้งระบบ ในภาคอุปสงค์ต้องสร้างพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารที่พึงประสงค์ ส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีควบคู่กับมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในภาคอุปทานต้องสร้างระบบการผลิตที่ยั่งยืน ต้องสร้างความตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตั้งแต่การทำเกษตร แปรรูป และการกระจายอาหาร

ระบบอาหาร หรือ “Food Systems” เป็นการมองภาพเชิงระบบและคำนึงความสัมพันธ์ (Interconnections) ของทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Food supply chains) ตั้งแต่การผลิตสินค้าเกษตร การเก็บเกี่ยว แปรรูป การกระจายอาหาร ไปจนถึงการบริโภคและการจัดการของเสีย นอกจากนี้ ระบบอาหารยังสัมพันธ์โดยตรงกับระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ระบบสุขภาพและโครงสร้างของประชากร รวมถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ดังนั้นระบบอาหารจึงมีกระบวนการ/ขั้นตอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

องค์การสหประชาชาติมีแนวคิดที่ว่า **ระบบอาหาร (Food System) ที่ยั่งยืน** เป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 2030) โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาระบบอาหารที่ยั่งยืนไว้ 5 ด้าน ได้แก่

- **Action Track 1:** การเข้าถึงอาหารและโภชนาการที่ดี เพียงพอ และปลอดภัย มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาระบบอาหารที่สามารถทำให้มีอาหารปลอดภัยสำหรับทุกคน หุดยั้งความหิวโหย ลดภาวะทุพโภชนาการ
- **Action Track 2:** การปรับเปลี่ยนสู่การบริโภคที่ยั่งยืน มีเป้าหมายหลักสร้างความต้องการอาหารที่ผลิตบนฐานความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งให้กับห่วงโซ่อาหารในระดับท้องถิ่น เพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเปราะบาง
- **Action Track 3:** ระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายหลักเพื่อขยายระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มีปริมาณมากเพียงพอ จนสามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาการ
- **Action Track 4:** ระบบอาหารที่เสมอภาคและเท่าเทียม มีเป้าหมายเสริมสร้างความเสมอภาคทั้งระบบอาหาร การจัดการความยากจน สนับสนุนให้มีการเข้าถึงและการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การให้ความคุ้มครองทางสังคม
- **Action Track 5:** ความสามารถในการยืดหยุ่น ปรับตัว รับวิกฤติ มีเป้าหมายพัฒนาระบบอาหารที่มีศักยภาพในการป้องกัน ต่อต้าน รองรับ ปรับตัว และฟื้นตัว จากความไม่มั่นคงและไม่มีเสถียรภาพด้านอาหารได้ทันทั่วทั้งและเกิดประสิทธิผล

(ที่มา: UN Food Systems Summit: UNFSS, 2021)

ด้วยความท้าทายและปัญหาข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบูรณาการปรับเปลี่ยนระบบอาหารของไทย ทั้งระบบให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อความมั่นคงของอาหารของประชากรไทยและสร้างระบบอาหารที่ยั่งยืน มีรูปแบบการผลิตให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) หรือ สวท. ได้ให้ทุนอุดหนุน ฝ่ายศึกษานโยบายและความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ หรือ สวทช. ดำเนินโครงการ “การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาระบบอาหาร (Food system) ของประเทศไทยใน ส่วนของระบบการผลิตสินค้าเกษตรและการแปรรูปอาหาร” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการใช้ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมยกระดับประสิทธิภาพการผลิต ลดความสูญเสีย เพิ่มความปลอดภัย ทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต เพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ ภายใต้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมุ่งสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียม วิเคราะห์ปัญหา/ข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อสมดุลของระบบอาหารของไทย รวมถึง ศึกษามาตรการ/กลไก/นโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระบบอาหารของไทย และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาอาหารที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

การสัมภาษณ์/ศึกษาดูงานในพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานี

อุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีกิจกรรมด้านการผลิตและการบริโภคอาหารที่โดดเด่น เป็นแบบอย่างความสำเร็จของระบบอาหารที่ยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการผลิตและบริโภคเกษตรอินทรีย์ โครงการโคก-หนอง-นา โมเดล ซึ่งโครงการต่างๆ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและกระจายไปในวงกว้าง คณะนักวิจัยของ สวทช. จึงกำหนดให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษากิจกรรมการผลิตอาหารและการบริโภคที่ดี ทั้งในประเด็นของการพัฒนาระบบอาหารปลอดภัยสำหรับทุกคน หยุดยั้งความหิวโหย ลดภาวะทุพโภชนาการ ระบบการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืน การพัฒนาระบบการผลิตสนับสนุนให้มีการเข้าถึงและการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม และการพัฒนาระบบอาหารที่สามารถรับมือกับภาวะวิกฤติต่างๆ

(ร่าง) กำหนดการศึกษาดูงานโครงการโคกหนองนาโมเดล เชื้องในโมเดล

ระยะเวลา ครั้งวัน ในช่วงวันที่ 2-5 พฤษภาคม 2565

- สัมภาษณ์เกษตรกรหรือผู้แทนที่เป็นแบบอย่างความสำเร็จในการทำโคกหนองนา
- เยี่ยมชมแบบอย่างความสำเร็จในการทำโคกหนองนา เชื้องในโมเดล

รายชื่อผู้ร่วมศึกษาดูงาน/สัมภาษณ์

1. นางสาววัชริน มีรอด	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
2. ดร.ยุวพันธ์ สันติทวีฤกษ์	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
3. นางสาวกุลวรงค์ สุวรรณศรี	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
4. นายกฤษดา บำรุงวงศ์	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
5. ดร.อภิญา กมลสุข	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ประเด็นสัมภาษณ์

ระยะเวลา 2-3 ชั่วโมง ในช่วงวันที่ 2-5 พฤษภาคม 2565

- 1) โครงการจัดทำแผนครัวเรือนและเมนูแก้ความยากจน
  - สถานภาพอดีต/ปัจจุบันของการทำเกษตรพึ่งพาตนเอง
  - สาเหตุที่ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรรูปแบบนี้
  - การเปลี่ยนมาทำเกษตรพึ่งพาตนเอง สามารถช่วยแก้ปัญหาความขัดสนในมิติด้าน 1. มั่นคงทางเศรษฐกิจ 2. สถานะทางสุขภาพ 3. คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และ 4. การเข้าถึงบริการความช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมในสังคม (สวัสดิการชุมชนสำหรับคนสูงอายุ คนพิการ เด็ก และคนยากจน) หรือไม่ อย่างไร
  - ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้สามารถทำเกษตรพึ่งพาตนเองได้
  - ประเด็นปัญหา/ความท้าทายที่พบในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีที่ต้องการเพิ่มเติม
- 2) โครงการโคก-หนองนา โมเดล
  - ความเป็นมา และสถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน
    - สาเหตุที่ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรรูปแบบนี้
    - ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยน (การจัดการน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตรและการบริโภค ปริมาณผลผลิต ฯลฯ)
  - ความสามารถและศักยภาพในการผลิตอาหารด้วยเทคโนโลยีนี้ (ปริมาณผลผลิตที่ได้ต่อไร่ต่อครัวเรือนและชุมชนอย่างไร)
  - ปัจจัยสำเร็จที่ทำให้สามารถทำโคก หนองนา โมเดล ได้
  - แนวทางการพัฒนาและการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการดินและน้ำสำหรับการดำเนินโครงการ
  - แนวทางการติดตามและประเมินผล รวมถึงผลกระทบจากโครงการ
  - แนวทางการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานไปสู่การพัฒนาการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัย สารพิษและอาหารปลอดภัย
  - ปัญหา/ความท้าทายที่พบในปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีที่ต้องการเพิ่มเติม
- 3) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ) ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่
  - ความเป็นมาและสถานภาพการดำเนินงานโครงการ SEDZ ในปัจจุบัน
  - แนวทางการติดตามและประเมินผล รวมถึงผลกระทบจากโครงการ
  - แนวทางการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานไปสู่การพัฒนาการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สำหรับกลุ่มคนยากจนและเปราะบางในพื้นที่
- 4) แนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป